

UVODNIK

Sveska 3 Volumen 27 Godište 2025 naučnog časopisa *Ekonomski horizonti*, nakon sprovedenog dvostruko anonimnog recenzentskog postupka, sadrži tri izvorna naučna članka, tri pregledna članka i Pregled autora i naslova svih priloga publikovanih u Časopisu u 2025. godini.

Koautori *Andrija Popović*, *Andreja Todorović* i *Vladan Vučić* analiziraju odnos privrednog rasta, konkurentnosti i inovacija u cirkularnoj ekonomiji u 27 zemalja Evropske unije tokom perioda 2011-2020. godine. Primenom deskriptivne statistike, analize glavnih komponenti (PCA), regresije panel podataka i klaster analize, u radu se ispituje kako ključni ekonomski indikatori, kao što su bruto domaći proizvod (BDP), BDP po glavi stanovnika i bruto formacija stalnog kapitala, utiču na performanse cirkularne ekonomije. Rezultati ukazuju na pozitivnu korelaciju ukupnog privrednog rasta i cirkularne konkurentnosti. Analizom se naglašava potreba za prilagođenim, specifičnim nacionalnim politikama radi promovisanja održive prakse cirkularne ekonomije, posebno u manje razvijenim privredama. Istraživanje generiše empirijski relevantne uvide kreatorima politika koji nastoje da uravnoteže privredni rast sa održivošću.

Polazeći od stava da je u teorijsko-metodološkim istraživanjima potvrđena teza da akumulacija fizičkog kapitala samo delimično objašnjava dinamiku stopa ekonomskog rasta zemalja, kao i da je fokus istraživača i kreatora ekonomskih politika sve više na ljudskom kapitalu, koautori *Đorđe Kotarac* i *Zoran Popović* istražuju uticaj ovog kapitala na stopu rasta *per capita* dohotka. Rezultati istraživanja primenom panel regresionog modela ukazuju na statistički značajan

uticaj unapređenja ljudskog kapitala na povećanje dohotka *per capita* na uzorku 10 zemalja Centralne i Istočne Evrope (CEE-10). Rad time dopunjuje naučnu literaturu posvećenu ispitivanju veze ljudskog kapitala i rasta dohotka u ovim privredama. U radu se ističe i značaj investiranja u ljudski kapital kao efikasan instrument za unapređenje privrednog razvoja zemalja.

Ističući da se ekonomska literatura u velikom broju radova bavi efektima priliva stranih direktnih investicija (SDI) i uticajem kvaliteta institucija na ekonomsku aktivnost, a da postoji relativno mali broj studija koje proučavaju uticaj institucionalnog kvaliteta na privlačenje stranih direktnih investicija (SDI) i/ili zajednički uticaj ova dva faktora na ekonomski rast, koautori *Iva Glišić* i *Slavica Manić* istražuju upravo ovu povezanost. U radu analiziraju panel podatke za pet zemalja Zapadnog Balkana u periodu 2007-2022. Rezultati istraživanja ukazuju na neočekivan pozitivan efekat manje kvalitetnog institucionalnog okruženja na ekonomsku aktivnost kroz kanal SDI. Potencijalno objašnjenje ovakvog rezultata jeste teza da manje razvijeno zakonodavstvo (posebno ekološko) u zemljama Zapadnog Balkana privlači upravo one SDI koje uz ekonomski rast produkuju i negativne eksterne efekte. Dodatno, ovakav nalaz ukazuje na potrebu razmatranja dugoročnih rizika po ekonomski rast koji se pretežno oslanja na ovu vrstu SDI.

Koautori *Paskal Zhelev* i *Olga Malashenkova* u radu razmatraju Evroazijsku ekonomsku uniju (EAEU) kao regionalni ekonomski integracioni blok, istovremeno analizirajući njenu evoluciju, trgovinsku integraciju i okvir industrijske politike usred promena globalne dinamike. Brojni pritisci i izazovi sa kojima se EAEU suočava od osnivanja, doveli su do prekida u trgovinskim tokovima, proširili ekonomske disparitete među državama članicama Unije i testirali

* Korespondencija: M. Jakšić, Ekonomski fakultet
Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000
Kragujevac, Republika Srbija; e-mail: milenaj@kg.ac.rs

koheziju tog bloka. U radu se naglašava činjenica da je sve jača konkurentnost od kritičnog značaja za otpornost EAEU, pri čemu industrijska politika služi kao ključni element tog napora. Primenom trgovinskih indikatora, kao što su međuregionalni udeli u trgovini i indeks otvorene komparativne prednosti, u radu se ističu nejednaka integracija i zavisnost od izvoza zasnovanog na resursima. Nalazi do kojih se u ovoj studiji došlo ukazuju na to da bi podsticanje modernizacije industrije i ostvarivanje bolje sinergije između domaćih politika i regionalnih ambicija mogli da pospeše otpornost tog bloka i njegovu globalnu konkurentnost.

Shodno stavu da je ekonomsko rivalstvo zemalja BRIKS-a i zemalja članica Grupe 7 (G7) već decenijama središnja tema globalnog razvoja, koautori *Fariat Faizi, Mariam Sawas, Dina Abohassan, Ilija Stojanović i Marko Selaković* upoređuju dinamiku rasta BDP-a ovih grupacija zemalja. Koautori istovremeno ispituju diferencijalni uticaj ključnih makroekonomskih pokazatelja na pravce njihovog ekonomskog razvoja. U tu svrhu, u radu se primenjuje statistička metodologija, koja uključuje i testove međusubjektivnih efekata radi procene varijacije u efektima koeficijenata regresije za makroekonomske faktore koji utiču na rast BDP-a. Istraživanje polazi od pretpostavke da distinktivne ekonomske strukture zemalja BRIKS-a i zemalja članica G7 vode ka promenljivim makroekonomskim uslovima, koji oblikuju obrasce rasta tih zemalja na različite načine. Rezultati studije nude uvide u najjače i najslabije odrednice rasta BDP-a unutar tih ekonomskih blokova, koji mogu imati i svoju praktičnu primenu i doprineti širem istraživačkom okviru u domenu globalne ekonomske konkurencije.

Koautori *Ventsislav Vasilev i Radka Vasileva* razmatraju odabrane metode za procenu rizika i utvrđivanje optimalnih nivoa zadržavanja rizika u kasko osiguranju, posebno se usredsređujući na upoređivanje triju statističkih tehnika: Čebiševljeve nejednakosti, Monte Karlo simulacije i normalne raspodele. Na temelju istorijskih podataka o odštetnim zahtevima na bugarskom tržištu osiguranja koje objavljuje Komisija za finansijski nadzor Bugarske, u ovoj studiji se istražuje verovatnoća da odštetni zahtev premaši pragove zadržavanja rizika i istovremeno upoređuje tačnost i preciznost svakog od navedenih metoda. Dok Čebiševljeva nejednakost pruža konzervativnu procenu, Monte Karlo simulacija nudi probabilistički pristup koji modelira različite ishode, a normalna distribucija pretpostavlja obrazac simetričnog gubitka. Rezultati istraživanja pokazuju da Monte Karlo simulacija nudi visok nivo tačnosti i pouzdanosti procene kad su u pitanju odluke o zadržavanju rizika u domenu kasko osiguranja zahvaljujući svojoj fleksibilnosti u modelovanju različitih scenarija gubitka.

U ime Uredništva Časopisa i u svoje ime zahvaljujem autorima priloga koji su objavljeni u Svesci 3 Časopisa. Istovremeno, posebnu zahvalnost dugujemo recenzentima koji su, svojim konstruktivnim i kritičkim komentarima i sugestijama autorima podnetih priloga, doprineli podizanju nivoa kvaliteta publikovanih članaka.

Izdavanje časopisa *Ekonomski horizonti* finansijski je podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije, Rešenje broj: 451-03-4946/2024-03/2 od 29.04.2025. godine.

Glavni i odgovorni urednik
Milena Jakšić

Milena Jakšić je redovni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu. Doktorirala je na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, iz uže naučne oblasti Opšta ekonomija i privredni razvoj. Ključne oblasti njenog naučnoistraživačkog interesovanja su finansijski sistem, finansijska tržišta, finansijski instrumenti i finansijske institucije.